

Motion till riksdagen 2025/26:1101

av Anna Lasses (C)

Nationell hälsogenomgång för psykisk hälsa

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att motverka suicid genom förebyggande insatser riktade mot unga och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Varje år mister Sverige omkring 1 600 människor i suicid. Bakom varje siffra finns familjer, syskon, vänner och arbetskamrater som lämnas kvar i sorg. Självmod är inte bara en statistisk kurva – det är ett djupt mänskligt lidande och en förlust som påverkar hela samhället. Vi accepterar inte att unga människor dör i trafiken, och vi accepterar inte att cancer lämnas obehandlad. Därför kan vi inte heller acceptera att psykisk ohälsa förblir oupptäckt tills det är för sent.

Självmod är en av de vanligaste dödsorsakerna bland unga vuxna. Enligt Socialstyrelsen avled 1 617 personer i självmod (säkra och osäkra fall) år 2023. Psykisk ohälsa är också den vanligaste orsaken till sjukskrivning, enligt Försäkringskassan. Konsekvenserna är omfattande både för individer, anhöriga och samhället i stort.

Trafikverkets värde av ett statistiskt liv (VSL) uppgår till cirka 46 miljoner kronor. Omräknat innebär det att suicid i Sverige motsvarar en samhällskostnad i storleksordningen tiotals miljarder kronor per år, utöver vårdkostnader, sjukskrivningar och mänskligt lidande. Psykisk ohälsa leder också till omfattande indirekta kostnader i form av förlorad arbetsförmåga och ökat tryck på vården.

I dagsläget finns ingen nationell struktur för att systematiskt screena och ge stöd för psykisk hälsa, på samma sätt som det finns för fysisk hälsa genom skolhälsovård och mönstring. Ett nationellt program för psykisk hälsa i sena tonåren kan erbjuda en jämlik och tidig möjlighet till hjälp för alla ungdomar oavsett bakgrund.

Exempel på möjliga åtgärder

1. Nationell hälsogenomgång för psykisk hälsa i sena tonåren

Alla ungdomar erbjuds en screening och samtal kring sin psykiska hälsa, på liknande sätt som vid mönstring. Detta skapar en systematisk, jämlik och tidig upptäckt av psykisk ohälsa.

2. Rätt till stöd och uppföljning

Ungdomar som identifieras med behov ska ges tillgång till kostnadsfritt professionellt stöd. Detta minskar risken för självmord, långtidssjukskrivning och vårdbehov.

3. Statlig utredning

En utredning ska analysera detaljer såsom kostnader, personalbehov, integritet och rättsliga aspekter. Utredningen ska också pröva vilken ålder som är mest lämplig för screening (ex. 13–15 år eller 17–19 år) samt om insatsen kan integreras med skolhälsovården.

Anna Lasses (C)